

A CÂȘTIGAT TOATE JOCURILE PE CARE LE ȘTIU, AFARĂ DE UNUL SINGUR

Sergiu Radu RUBA
Scriitor, Radio România Actualități, București

Am ținut să aleg acest titlu – *A câștigat toate jocurile pe care le știu, afară de unul singur* –, întrucât eu într-adevăr îl cunosc pe Laurențiu Ulici ca pe un câștigător, ca pe un campion, în orice caz, să zicem, în dueluri unu la unu sau în dueluri unu la zece, în foarte multe domenii. Aceste domenii, de fapt, nu sunt foarte multe, sunt cele ale literaturii, și m-am oprit la jocuri, deoarece, odată, într-o vizită la el acasă, mi-a spus că vocația sa nu este literatura, ci sunt jocurile. A fost, la un moment dat, în echipa de bridge a României. A jucat împotriva italienilor. Aceia erau campioni mondiali. Avea numeroși prieteni, printre care pe celebrul Belladonna. „Jocurile sunt vocația mea reală", mi-a spus Laurențiu Ulici.

Prima dată când ne-am cunoscut nu a fost *in praesentia.* Ne-am cunoscut la telefon. Publicasem, în decembrie 1983, cartea de debut, volumul de poeme *Spontaneitatea înțeleasă*. În 24 martie – n-am să uit niciodată –, la rubrica sa *Prima verba* a scris despre această carte, și a scris extrem de favorabil, totuși integrându-mă între micii histrioni, cei care se bucurau extraordinar de toate jocurile vieții și savurau din plin capriciile și darurile ei. L-am sunat și am auzit la telefon o reacție aproape speriată: „Ruba, spune-mi, dumneata nu vezi?" I-am confirmat cu tot calmul că într-adevăr nu văd și cred că am adăugat și-un chicotit la toată această afirmație. Mi-am dat seama însă că lumea se mira teribil de acest lucru și lumea literară fusese străbătută de informația cu pricina. Începusem să apar în diverse cercuri. Mi-a spus că aflase despre mine de la cei de la „Cartea Românească", editura la care îmi apăruse volumul. „Ruba, tu chiar nu vezi?" Nu le venea să creadă. Ei bine, această uluire, probabil, au avut-o și alții. Se transmitea, se vorbea despre situația mea, dar nu am mai perceput-o cu atâta sinceritate de la nimeni. El însă, din acel moment, a devenit un prieten și un susținător de care rareori am avut parte.

De fapt, când am spus că a câștigat cam tot ceea ce știu eu că a fost partidă în viața lui – unele probe au fost pierdute, dar nu le cunosc – m-am

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

referit și la atașamentul pe care Laurențiu Ulici l-a manifestat față de grupul nostru, cel așa-zis *nouăzecist*. Vârsta nu îmi îngăduie să mă alătur sub aspect cronologic celor din promoția nouăzeci. Sunt născut în 1954, așadar, un optzecist din toate punctele de vedere, inclusiv bio-cronologic. Dar consider că aici Ulici nu avea dreptate, nu există generația nouăzeci, ci, practic, sunt doi versanți ai aceluiași munte, generația optzeci: unul care a apărut în preajma lui 1980, iar altul care putea să apară în deceniul nouă. Numai că atunci debuturile erau puternic cenzurate și erau puternic marginalizați toți scriitorii. Nu știu dacă, mai ales poeții, încercau să iasă pe piață cu o carte. Și în acea perioadă nu cred că a ieșit cineva din cei care au aparținut promoției nouăzeci pe piață decât Cristian Popescu.

Eu m-am alăturat însă acestor prieteni din promoția nouăzeci, întrucât la Cenaclul de Luni – care a lansat generația optzeci, care a consolidat-o, fiind în același timp modul ei de manifestare și lumina după care această generație s-a orientat și a fost definită – am ajuns foarte târziu, nu în 1977, când a fost înființat, ci abia în 1981, și peste doi ani cenaclul a fost suspendat, a fost interzis. În același an apăruse Cenaclul Universitas. Eu simțeam nevoia de a mă găsi într-un cerc în care să se poată discuta liber despre literatură, despre ceea ce fac eu, despre ceea ce fac alții, *zona de libertate*, cum i-am zis mai târziu, definind Cenaclul Universitas. A apărut acest cenaclu, unde am ajuns în toamna lui 1983, îl și cunoșteam pe mentorul său, profesorul Mircea Martin. Mă cunoștea și dumnealui, ajunsesem la dumnealui prin 1976, împreună cu un prieten de la Facultatea de Română, Mihai Oprea. Eram studenți atunci, îmi văzuse poemele, le apreciase mult și reîntâlnirea după șapte ani m-a bucurat în mod deosebit. Dar Mircea Martin nu a fost un om care să ne susțină în public. Ne-a susținut, bineînțeles. Spiritul său este prezent în tot ceea ce am făcut noi la Universitas, în acea zonă de libertate. Îi datorăm mult: modul în care privea literatura, felul în care ne-a învățat să o citim, felul în care ne-a învățat să dialogăm, să apreciem ceea ce este de apreciat, unde să identificăm originalitatea și unde trucurile. Prezența profesorului Mircea Martin s-a limitat însă la atât. Dumnealui nu considera că este cazul, de vreme ce ne-a mentorat la Universitas, să vină în presă sau în cărți și să susțină puternic această cauză a Cenaclului Universitas, a nouăzeciștilor. A făcut-o totuși în cartea *A fost odată un cenaclu*, apărută mult prea târziu față de momentul în care cenaclul a încetat să mai activeze, după părerea mea. Această întârziere se explică tocmai prin motivul că Mircea Martin nu este omul care să fi presat, să fi incitat pe cineva să alcătuiască această carte despre

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

Universitas. Ea a fost alcătuită, în cele din urmă, și ne bucurăm că există. E o carte masivă, unde se spun multe, iar Mircea Martin este prezent cu considerații deosebite față de noi, cei de la acest cenaclu.

Așadar, m-am alăturat nouăzeciștilor, versantul din jurul anului 1989 al generației optzeci. Laurențiu Ulici însă era un om care avea vocație de antrenor. El a sesizat imediat după încetarea Cenaclului de Luni că există un vid de susținere al tinerilor care încă nu se afirmaseră. Și atunci pur și simplu a preluat susținerea promoției nouăzeci, a generației, spunea dumnealui, dar aici îl contrazic.

E de menționat însă că doi dintre poeții generației nouăzeci – sau ai promoției nouăzeci –, cei mai valoroși, Cristian Popescu și Ioan Es. Pop, îi datorează prezența lor în circuitul literar lui Laurențiu Ulici. Și lui Mircea Martin, dar lui Laurențiu Ulici cu precădere. În primul rând, Ioan Es. Pop. El este maramureșean, din Vărai, fost profesor la Ieud. Laurențiu Ulici, care are și el origini maramureșene, la Sighet, era prezent în fiecare an la întâlnirile literare de la Sighet – festivalul sau cum se numea – și la cele de la Desești, foarte adesea. Aici l-a întâlnit pe Ioan Es. Pop, a sesizat potențialul extraordinar al acestuia, talentul deosebit – este, din generația noastră, consider eu, și astăzi cel mai valoros poet – și l-a susținut. L-a convins chiar să vină la București, chiar dacă o vreme, șase luni de zile, parcă, a fost muncitor pe șantierul Casei Poporului. După aceea însă, după revoluție, l-a susținut foarte mult. Ioan Es. Pop a ajuns la revista „Luceafărul", la alte reviste, a ocupat funcții în această activitate literară a publicațiilor literare.

Pe Cristian Popescu, firește, mai întâi Mircea Martin l-a susținut. L-a susținut, pentru că a fost prezent la cenaclu. Prima lui lectură, una la care am asistat, s-a produs în iunie 1984. A citit atunci niște poeme care au reținut imediat atenția, foarte percutante, a fost susținut și volumul lui de debut. Manuscrisul, probabil, l-a văzut și Mircea Martin, a fost depus la „Cartea Românească". Nu existau atunci poeți care să fie debutați în volume individuale. Cenzura își făcea simțită prezența peste tot și știu că se publicau numai volume colective, volume de debut în care erau mai mulți autori. Cineva a scris despre ei, utilizând o formulă foarte potrivită, în spiritul economic al epocii, că aceia sunt scriitori sau poeți cooperativizați. Cooperativizați la fel ca și agricultura, un CAP. Ei bine, Cristian Popescu a fost susținut în fața juriului de lectură de la „Cartea Românească" de Laurențiu Ulici, care făcea parte din acest comitet de lectură. A luat manuscrisul lui Cristian Popescu și, ca să-i convingă pe colegii săi, a citit poem cu poem. A avut aprobarea gene-

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

rală și cartea, considerată excepțională, a putut să fie publicată, în pofida rezistenței sau opoziției cenzurii. A apărut astfel volumul *Idile despre București*. Cristian Popescu devenise cunoscut înainte prin publicarea, în revista „Convingeri comuniste" – alintată de noi *Coco* – a Universității din București, a volumului *Familia Popescu*, în colecția *Cartea cea mai mică.* Denumirea colecției este invenția lui Paul Nancă, cel care conducea atunci „Convingeri comuniste" și a făcut din această revistă, unde titlul doar era rebarbativ, într-adevăr un loc în care poeții să se poată exprima, mai ales cei nepublicați până atunci. Mulți au debutat, dacă se poate spune așa, cu *Cartea cea mai mică*. Era o carte din foi de ziar. Cristian Popescu și-o capsase și o dădea prietenilor. După *Familia Popescu*, a apărut acest volum, *Idile despre București*, care l-a consacrat, practic, pe Cristian Popescu.

Ioan Es. Pop și Cristian Popescu, cei mai buni poeți din generația noastră, sunt opera lui Laurențiu Ulici în circuit public, în plasarea lor pe orbita publică, în susținerea lor decisivă. El i-a susținut într-adevăr. Avea vocație de antrenor, după cum spuneam, și s-a văzut acest lucru în momentul când a devenit președinte al Uniunii Scriitorilor.

L-am cunoscut pe Laurențiu Ulici mai îndeaproape în taberele studențești. Acolo mă luau prietenii mei de la Universitas, Cristian Popescu și ceilalți, și în aceste tabere eu eram, practic, un participant clandestin. Nu eram incognito, dar clandestinitatea mea era clară. Nu eram student, terminasem de mult: studența mea s-a desfășurat între 1974 și 1978, la Franceză-Engleză la Universitatea din București. M-au luat Cristian Popescu și colegii de la Universitas, dar Cristian era principalul agent, la Izvorul Mureșului, în 1987, și la Bușteni, în 1988. Aici s-a produs un incident foarte interesant. La un moment dat, Laurențiu Ulici ne-a spus – era cu noi acolo și conducea, într-un fel tabăra noastră de literați – că se duce până la Corneliu Leu. Avea o vilă Corneliu Leu, parcă, la Poiana Țapului, oricum în zonă. Și tocmai în acea seară a venit o vizită, un control de la Asociația Studenților Comuniști București. Ceilalți băieți erau plecați undeva, eu rămăsesem la niște discuții cu câteva fete. A venit acea vizită, a venit acea echipă, și fetele foarte alarmate mi-au spus: „Uite, a venit echipa asta. Numai tu ești aici dintre toți băieții". Binențeles că m-am proțăpit în fața lor și m-au întrebat unde sunt ceilalți și le-am spus că sunt la plimbare cu femeile. Țin minte că aceasta a fost formula. „Și că..." „Dar unde s-au dus?" „Păi... pe munte-n sus. Căutați-i." Era seara pe la opt, cine să se fi dus pe munte-n sus la ora aceea? Apariția mea bizară – pentru că oricum sunt o apariție stranie cu ochelarii mei negri, cu

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

modul de a da replici, în momentul când simt că ceva nu este în regulă, foarte prompt și foarte spontan –, apariția mea bizară i-a derutat într-un fel. N-au știut ce să facă, au întrebat la ce facultate sunt. Am spus că sunt student la limbi străine, la Romanice, clasice și orientale, cum se numea facultatea pe care am făcut-o. Au zis că vor cerceta și au cercetat, și m-au găsit că eram absolvent în urmă cu zece ani. Eram în 1988 și absolvisem, repet, în 1978, dar m-am simțit foarte bine.

A revenit Laurențiu Ulici a doua zi, ne-a liniștit, n-a fost niciun fel de problemă și ne-a supus unui test. Un test extraordinar. Era vorba de un test al lui Carl Gustav Jung. Ne-a dezvăluit acest lucru numai după ce ne-a supus testului. Testul cu drumul prin pădure. Intri în pădure și pe potecă întâlnești mai întâi o cheie. Mergi mai încolo și întâlnești un buștean, care e răsturnat peste potecă. Mai departe, întâlnești un pârâu. Ai trecut pârâul și dai de un pahar sau o cupă. În sfârșit, sunt mai multe astfel de întâlniri, nu sunt neapărat obstacole, ci oarecum elemente care să atragă atenția, și ajungi într-o poiană. În această poiană este o casă, în mijlocul poienii, cu toate ușile și ferestrele vraiște. Ce faci cu ea? Întrebarea este „ce faci?" de fiecare dată. Eu nu știu ce am zis că fac la primele probe, dar când am ajuns în poiană și mi-am reprezentat casa respectivă (fac aici o paranteză, eu am o memorie vizuală destul de bună pentru că am văzut până la 11 ani), am spus că o șterg la fugă de acolo, o rup la fugă, plec, părăsesc locul. Cristian Popescu entuziast a spus: „O reconstruiesc". Am aflat că acea casă era simbolul morții, Popescu o reconstruia. În toată poezia lui el are o relație aparte cu moartea, pe care nu am mai întâlnit-o decât în poezia lui Emil Botta. Numai că în poezia lui Emil Botta moartea este tratată într-un fel romantic. Popescu are o familiaritate extaordinară cu neantul și se joacă pe această temă în mare parte din poemele sale. După acest test al lui Carl Gustav Jung, Laurențiu Ulici ni l-a dezvăluit, ne-a dat cheile fiecăruia, a spus ce înseamnă opțiunea fiecăruia dintre noi, la fiecare dintre cele șapte repere întâlnite.

După această întâmplare, în 1989, am citit *Rem*, de Mircea Cărtărescu, în volumul său *Visul,* devenit mai apoi *Nostalgia,* cu completările de rigoare. *Rem* (*Rapid Ear Movement*) este construit (dacă-i microroman), este construită (dacă e nuvelă) pe acest test de șapte elemente al lui Carl Gustav Jung. La urma urmei, este vorba de ceva abstract. Un test este ceva abstract, deși Jung îl prezintă ca pe o succesiune de imagini. Vezi acele repere cu care te întâlnești, ele îți spun ceva, iar tu ești solicitat să răspunzi la ceea ce îți spun ele, să spui ce vei face în prezența lor cu ele sau cum le vei evita. Ei bine,

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

Mircea Cărtărescu a reușit să producă atât de multă viață din acest test, deci o nuvelă în care este atât de multă viață, cum n-aș fi crezut vreodată că se poate produce pornind de la un element, la urma urmei, dacă nu abstract, măcar schematic. Și toată această viață se găsește în *Rem*, o nuvelă pe care eu am comparat-o cu scrierea lui Gabriel García Márquez. De o forță deosebită, cu extrem de multe culori, un cromatism aparte, foarte intens și, bineînțeles, niște profiluri ale personajelor care de asemenea se disting prin ele însele. Dar să revenim la Laurențiu Ulici. De la el cunosc acest test al lui Carl Gustav Jung și m-am bucurat că l-am reîntâlnit încorporat în nuvela sau microromanul lui Mircea Cărtărescu.

Pe Ulici l-am mai cunoscut și în calitate de președinte al Uniunii Scriitorilor. Am trecut odată pe la dumnealui. De fapt, în mai multe rânduri. Într-una dintre aceste întâlniri, s-a certat foarte puternic la telefon cu un oarecare Aurel Vlaicu, care înțeleg că era un personaj important pe atunci, susținut politic, din administrația Bucureștilor. Se ocupa de patrimoniu și așa mai departe, de chestiuni edilitare, e vorba de sediul Uniunii Scriitorilor. Ulici a fost atât de vehement și atât de categoric cu acest Aurel Vlaicu, încât, până la urmă, a avut câștig de cauză. I-a spus un lucru pe care nu o să-l uit niciodată: „Domnule Aurel Vlaicu, nu uitați că scriitorii au făcut Revoluția". Da, scriitorii. Ei produseseră disidența care a dat curaj oamenilor. Curajul a venit și din altă direcție, dar scriitorii ieșiseră în evidență înainte de revoluție, prin opoziția la regimul comunist al lui Ceaușescu și ei, se poate spune, au fost scânteia care a declanșat Revoluția. De fapt, unii dintre ei au fost și acolo pe baricade. Mă refer la Cassian Maria Spiridon, la Iași, pe 14 decembrie, când a fost prima tentativă de revoltă, de reunire a oamenilor împotriva regimului. Mă refer, apoi, la cei de la București, Florin Iaru și ceilalți, care au îndurat multe, unii dintre ei.

L-am întâlnit la Uniunea Scriitorilor, după cum spuneam, și m-am bucurat enorm de mult când acest antrenor al nostru, care ne-a susținut atât de intens pe toți cei de la Universitas, a devenit senator în 1996. A scris, în 1988, cartea *Nobel contra Nobel*, în care face oarecum dreptate literaturii secolului XX. Arată câți scriitori care au fost nedreptățiți de comisia Nobel meritau să ia premiul. Între ei sunt și câțiva scriitori români. Știm foarte bine, în legătură cu scriitorii români, că premiul Nobel nu a fost luat de Lucian Blaga, de exemplu, pentru că a fost contestat din țară. Regimul comunist ar fi spus că Blaga a murit – se pare că Mihai Beniuc a trimis această scrisoare. Suedezii n-au avut pe vremea aceea curiozitatea de a cerceta, dar s-ar putea

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

să nici nu fi reușit să obțină informații. După care, tot din țară, a fost contestat la Paris, după ce i s-a acordat premiul Goncourt, Vintilă Horia. Iar unul dintre agenții care au insistat foarte mult, un intelectual despre care Petre Pandrea are cele mai dure cuvinte, este Mihai Ralea. De Vintilă Horia s-a ocupat personal, s-a dus până acolo. Multe lucruri din acestea le-am aflat de la Laurențiu Ulici, dar cartea *Nobel contra Nobel*, care este un joc, pentru că el era pasionat de jocuri, în plan teoretic, cel puțin, sau în planul visului, face dreptate. Este mult mai multă valoare literară în numele din *Nobel contra Nobel* decât în numele care au apărut pe lista nobelizaților între 1901 și 2000. Dacă ar fi trăit să-l vadă și pe Bob Dylan că a luat Premiul Nobel, Laurențiu Ulici ar fi știut ce să comenteze. Sunt alții însă care au meritat și mai puțin Premiul Nobel decât Bob Dylan, probabil.

Ei bine, l-am întâlnit în această ipostază de președinte al Uniunii Scriitorilor și am observat – mi-am dat seama după cele care s-au întâmplat – că un singur joc nu l-a câștigat, pe acela cu moartea. După cum spune Constantin Noica, se moare de milioane de ani, se moare de zeci de mii de ani, de când omul a devenit conștient de sine, de când conștiința umană a devenit conștiință diferită de cea a naturii, și încă nu ne învățăm cu moartea. A fost ucis de un cuib de barză. Eu prefer să spun că a fost ucis de un cuib de barză. Am citit și se spune că moartea aceea într-o casă din județul Brașov, de lângă Făgăraș, din cauza unei scurgeri de monoxid de carbon într-o casă unde fusese găzduit și unde nu era decât el și cu șoferul său, care de asemenea a murit, moartea aceea a fost provocată de defecțiunea unei sobe. Atunci, în anul 2000, când s-a întâmplat asta, în noiembrie, am aflat că, de fapt, pe horn, deasupra, se afla un cuib de barză. Scriitorul ucis de-un cuib de barză, așa cum despre Rainer Maria Rilke se spune că a fost ucis de-un spin de trandafir, că ar fi făcut o septicemie de la o înțepătură a unui spin de trandafir și de-aici i s-ar fi tras moartea. Lucian Blaga are chiar un poem foarte cunoscut în acest sens, *Poetul*. Nu știu dacă este adevărat că așa s-a întâmplat, așa cum nu știu dacă este adevărat că acel cuib de barză sau soba cu monoxidul de carbon l-au ucis pe Laurențiu Ulici. Dar, după cum spune Nikos Kazantzakis, ce poate fi mai adevărat decât legenda? Legenda conferă eternitate vremelnicului adevăr. Să ne rămână această legendă, foarte potrivită pentru un scriitor, un poet ucis de-un spin de trandafir, un scriitor de mare curaj, un împătimit al jocurilor, ucis în jocul cu moartea de un cuib de barză. De obicei barza, în mitologia copilăriei, este simbolul vieții. Ea îi aduce pe bebeluși, ea ne aduce frățiorii și surioarele, când, pe la patru ani, întrebăm tot timpul

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)

când o să am și eu un frate sau o surioară. Barza și tocmai ea a fost să ucidă cu cuibul ei, cu casa ei goală, deasupra unui horn al unei case pe care nu o cunoștea Laurențiu Ulici.

Dacă ar fi trăit și astăzi cred că ar fi reușit, cu spiritul său antrenorial și antreprenorial, să ne facă pe toți cunoscuți și, eventual, ar fi fost comisar european pentru cultură, unde ne-ar fi făcut celebri pe noi, cei pe care literatura europenă ne cam uită. Mă refer la scriitorii români. Bine că a pătruns filmul românesc în Europa și după el s-ar putea să pătrundă, la un moment dat, și literatura, dacă vom fi mai solidari și dacă spiritul lui Laurențiu Ulici de-a aduna grupul, de a-l susține și de a se bate pentru el va predomina.

Rezumat: În articolul de față este evocată personalitatea lui Laurențiu Ulici. Autorul amintește de deschiderea de care a dată dovadă Laurențiu Ulici față de poeții nouăzeciști, de contribuția definitorie a criticului la promovarea unor nume precum Ioan Es. Pop sau Cristian Popescu. Se fac referințe și la spiritul justițiar, manifestat în volumul *Nobel contra Nobel*.

Cuvinte-cheie: Laurențiu Ulici, generație, promoție, nouăzecism, optzecism, cenzură, debut.

Abstract: The article evokes Laurențiu Ulici's personality and recalls the openness shown by the critic towards the poets of the nineties, and the significant contribution to the promotion of such names as Ioan Es. Pop and Cristian Popescu. There are also references to the spirit of justice, manifested by Laurențiu Ulici in the volume *Nobel against Nobel*.

Keywords: Laurențiu Ulici, generation, cohort, the 90s literature, the 80s literature, censorship, debut.

BDD-A31812 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:55:11 UTC)